

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. III. Tobias junior mansuetæ comitatis plenissimus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

quemadmodum ab hypocritis, nec solâ consuetudine, sicut à sa-
cularibus; sed nec quadam necessitate, ut iumenta ferendis
oneribus applicantur: sed sicut decet sanctos sinceritate fidâ,
deuotione sollicitâ, hilaritate gratâ, sed non dissolutâ.

S. III.

ITaque omnia in Dei gloriam facienda. Hoc unum
semper & oculis animo sit affixum. Non ita pridem illustri dux belli centum grandiores auri monetas
sacculo clausas assumpsit ad itineri, quod duobus famu-
lis comitatus confecit. In hospitio non vanè sollicitus
de tuendo auro. Quid faciam, aiebat ipse secum, ut ser-
uam aurum in peris comitem necessarium. Tradam cau-
poni. Quid si perfidus sit? depositum negabit. Custodi-
endum famulis committam? Quid si mercurium non
pedibus tantum, sed & manibus ferat? aufugient cum
prædâ. Includam arcâ? quid si effringatur? nemo dam-
num fatebitur & sciet. Ergo pulvino subijciam & cus-
todem caput meum apponam. Suo ipsius consilio pau-
ruit, & cervicali suppositum. Mane altero accelerans iter
hospitio abiit, sed aurum lecto sepultum ex oblivione
reliquit. Aliquantum viâ progressus aurum deesse de-
prehendit: Mox equo subdens calcaria viam omnem
relegit, & ad illam mollem auri sepulturam avidus pro-
peravit. Reperit etiamnum fido loco celatum, quod
oblivio destituerat, nobile metallum. Hic ille thesau-
rum inventum excolat, sanctioribus curis censuit
asservandum. Ideo illum non saccipio, ut minus fido
immisit, sed intimæ vesti assui curavit, ut pæne citius
perderet seipsum, quam assitum tam carum comitem
suum. Quam solliciti, ô bone Deus, quam & seduli sum-
mus in custodiendis numis, in auro servando, capiti sup-
ponimus, vesti assuimus, nonnunquam glutimus au-
rum, ne perdamus, imò ipsam seipsum vitam amore
auri perdimus. Hoc nimirum est cum ratione furere.
Quin potius divinum illud pronuntiatum (ad maiorem
Dei gloriam) non tantum assuimus vesti, sed incidimus
fronti, aut manui, ne ullus oblivioni locus sit, ut oculis
semper oberfetur. Sibi nihil, omnia Deo adscribenda.

August. l. de
corrupt. &
gratia c. 13.

Hoc Augustinus alè cuiusvis animo defixus, tam
succinctè, quam verè: *Redditur meritis*, inquit, *quæ contu-
lit gratia*. Si herus famulo debitori nonaginta novem
florenos donet, dicatque: Florenos mihi centum debes:
hoc age; his unicum appone, & contractum apud me
nomen expunge; nunquid non hic meritis redderetur,
quæ gratia contulisset. Ita profusè faciliè ac commodum
est alieno ære exire, si prius dono accipias, quod post-
modum ex debito reddibis. Sed Augustinus priora

Augustinus
epist. 105. ad
Sixtum.

luculentius edisserens: *Omne meritum*, inquit, *in nobis non
facit nisi gratia: & cum coronat Deus merita nostra, nihil
aliud coronat nisi munera sua*. Ergo jure meritissimo ad
unius Nutris gloriam referenda sunt omnia. Hoc pii
conjuges, Raguel & Anna, hoc Tobias & omnes virtu-
tis amatores docent. Conjugum illorum voces sunt: *Bene-
dicimus te Domine Deus Israel, fecisti enim nobiscum mise-
ricordiam tuam*. Tobias se unum & solum laudibus divi-
nis imparem nimis iudicans: *Benedicant te*, inquit, *celi &
terra, marèque & fontes, & flumina & omnes creatura tue,
quæ in eis sunt*. Sed quid tandem est Deum benedicere,
omnia Deo adscribere, laudem & gloriam in omnibus
& de omnibus impertiri?

Tob. cap. 8.
v. 17. & 18.

Ibid. v. 7.

Cyrillus Alexandrinus illa Malachiæ verba explicans:
Malach. c. 1.
vers. 6.
Deus à no-
bis glorifi-
catur cum
mens no-
stra ad ejus
nutum con-
formatur.

Si ergo pater ego sum, ubi est honor meus? Quærenda, inquit,
à nobis, quæ Deo sunt honorifica. Glorificabitur à nobis, si
non, quod nobis jucundum & amicum est, agere stu-
derimus, sed illi potius mentem nostram dedicaveri-
mus, & in omnibus ad ejus nutum conformaverimus.
Non singulis solùm hebdomadibus, sed & diebus plu-
rima obveniunt, quæ mollior natura refugit, & horret.
Hic exurgat animus, & in Deum se extollat, dicatque
grandi spiritu: *Mi Deus, hæc & hæc à cibo, potuque*

A abstinentia mihi difficilis est, sed propter te, abstinebo.
Coercere vagos sensus mihi molestum, sed propter te,
coercebo. His aut illis me submittere, sed propter te,
submittam me. His aut istis ignoscere injuriæque gratiam facere, mihi mul-
tò difficillimum est, sed & hoc propter te, faciam, &
promptam illis veniam dabo. Has aut illas preces ex-
tendere, has & illas elemosynas erogare mihi grave,
sed propter te, preces liberaliter extendam, elemosynas
largiter erogabo. Quæcunque mihi demum, vel factu
ardua, vel perpeffu nimis aspera videbuntur, ea omnia
paratissimus sum facere & pati propter te. Quidquid
autem vel sanctæ cogitationis, vel actionis bonæ à me
fuerit susceptum, id uni & soli tibi referam acceptum.
Tibi laus & gloria ab omnibus & de omnibus. Tuum
munus est, quod meremur, ære tuo nostra dissolvimus
debita, tuis te donis honoramus. E tuæ bonitatis mari
bonum omne defluit, æquum est ut omne bonum à no-
bis in illud refluat. Omnia in Dei gloriam facienda.

CAPUT III.

Tobias junior mansuetæ comitatis
plenisimus.

Peractis nuptiis, Tobias ad iter se accinxit, & ad pa-
rentes reditum paravit. Hic Raguel omnia moli-
tus, ut generum paulò diutius liceret retinere, *adjuvavit*, *Tob. cap. 11.*
eum, ut duas hebdomadas moraretur apud se. Tobias preci-
bus armatis focelli expugnatus, cum caelesti tabellario
agens: *Azaria frater*, inquit, *peto ut auscultes verba mea*. Si lib. cap. 11.
meipsum tradam tibi servum, non ero condignus providentiæ *v. 11.*
tue. Tamen obsecro, ut assumas tibi animalia, sive servitia, & Tobias e-
radas ad Gabelum in Rages civitatem Medorum, reddasque ei
chirographum suum, & recipias ab eo pecuniam, & roges eum
venire ad nuptias meas. Scis enim ipse, quoniam numerat pa-
ter meus dies: & si tarda vero unâ die plus, congestatur anima do-
eius. Et certe vides quomodo adjuvavit me Raguel, cuius adju-
vamentum spernere non possum.

Celestis nuntius Raphaël Archangelus, Tobias, quem
ut herum suum coluit, seu preces, seu imperia diligen-
tissimè profusè ac fidelissimè executus est: Non servus
Domino, non fratrum ullus fratri suo tam integrè
promptèque obsequitur, atque aliger hic nuntius suo,
cui servit, hero. Id profectò Tobias faciliè potuit obser-
vare, hinc illum humanissimè affatus: *Azaria frater*, in-
quit, *peto, ut auscultes verba mea*. Tobias mansuetæ comi-
tatis perissimus. Hoc igitur loco explicandum, quanti
referat erga homines humanum & comem esse, com-
modis omnes delinire dictis, lenissimis & amantissimis
verbis uti, ita omnia hoc verborum melle ac saccaro
condire. Res maximi momenti. Rationes adferimus.

S. I.

DI. **H**ic nullis impendiis aut sumptibus est opus, nil
arce, nil crumenæ demitur; tam facile bona
verba dicere quam mala, incommoda, aspera. Hoc ta-
men fatemur: homo duri oris, & calidæ mentis, seipsum
necessè est vinear, dum suavius loqui addiscat. His solis
expensis, sui victoriâ, hoc omne negotium agitur. Sed
hic labor nemini sit difficilis, qui mille commodis pen-
satur. Salomon id pollicitus: *Mansuetus, ait, dabit gratiam*, *Prov. cap. 15.*
Hanc sapientissimi regis promissionem Chrysothomus *v. 11.*
expendens: *Mirabile*, inquit, *Salomonis promissum*. Et an in
nihil dabit gratia, qui jejuniis, qui castimoniâ, qui elemosynis,
qui virtutibus aliis suo se conditori commendaverint? Imò verò
dabit. Sed mites erunt primi, qui optimam partem, qui totos
principatus auferent in premium. Quod Siraides apertissi-
mè confirmans: *Sedes ducum superborum*, inquit, *destruxit*, *Ecclesi. c. 10.*
Deus, & sedes fecit mites pro eis. Inhumanos illos, immites, *v. 17.*
asperos, insolentes, ferrei oris homines sede sua excurit,
in eadem

§. II.

in eadem mites reponit & imperat: Mutate vices, tu surge, & sta; tu confide, & bona huius occupa. Cum igitur verborum suaviorum plaustra integra nil penitus crumenæ demant, cur hac in re parci sumus, parsimoniam profusè damnosissimam?

II. Querit doctissimus Aquinas: Utrum hæc, de qua agimus, mitis humanitas sit virtus? Ad questionem dilucidissimè respondens his omnino verbis sententiam pronuntiat: *Affabilitas, est quadam specialis virtus, secundum quam inter se homines bene disponuntur, simul conviventes.* Imò verò etiam hæc addit: *Affabilitas, cum sit ad alterum, secundum aliquam debiti rationem est pars iustitiæ.* Perit omnis humana societas ejecta è cætu hominum hac virtute. Non homines, sed fera sumus, quæ mutuis in se moribus eunt, si virtutem hanc negligimus. Idem & priscorum sapientium sensus. Naturali debito ac iure hominem obligari, ut aliis delectabiliter convivat.

III. Hæc comitas, sive affabilitas, seu suavis humanitas maximum amicitiam vinculum est. Quid autem magis cupimus & ambimus, quam omnes habere benevolos, faventes, amicos, omnium florere gratiâ, omnes nostri cupidos & studiosos esse, neminem inimicum, malevolum, insensum, neminem de nobis malè loqui. Atqui reverà potentius philtrum non est ad omnium voluntates & animos nobis conciliandos, quam humanitas, comitas, affabilitas: mel verborum, gulam etiam hostium delinit & propitiat; homo suaviter humanus, & dulcis eloqui, non difficulter omnium sibi benevolentiam & favorem parat. Hoc Siracides testatissimis verbis affirmans: *Verbum dæte, ait, multiplicat amicos, & mitigat inimicos, & lingua eucharis (seu, gratiosa) in bono homine abundat.* Asperimus homo est, & è mordacissimo aceto subactus, cui hæc Siracidæ cohortatio mel verborum in os ingerere non possit. Tria dixit Siracides. 1. Gratiola lingua multiplicat amicos. Qui plurimum amicitiam ambit, facundè mellis copiam parat, bona verba in promptu habeat, norit omnibus benedicere. Petus & notum illud: Verbum, mentis vehiculum; dulce verbum, dulcis animi signum. 2. Gratiola lingua mitigat inimicos: sermonis enim suavitas mirè penetrat mentem; nam uti salernum, aut Creticum guttur, dulces Musicorum moduli per aures blandissimè illabuntur, ita affabilitas animum audientis subit, eumque sibi devincit. 3. Lingua gratiosa & eucharis in bono homine abundat. Deus mare dulcedinis est: In hoc læcari, mellisque mari lingua hominis boni quotidie natat & lavat. Hoc ajo: Dei patientissimam suavitatem, summamque benignitatem quotidianè commeditatur homo cælestium gnarus. Hinc illi verborum suavitas. Ergo lingua gratiosa, eucharis, cælesti melle imbuta non tantum amicos multiplicat, sed & inimicos mitigat, & in homine bonæ mentis abundat. Beata Mechthildis miti suaviloquentiâ ita rapiebat omnes, ut loquentem Angelum audire sibi viderentur. Hanc illa suavitatem sermonis, ex illo, quod diximus, mari hauserat.

Tullius olim de virtute hac differens: *Difficile dictu est, inquit, quantopere conciliet animos hominum comitas, affabilitasque sermonis.* Hinc priscis Hercules Gallicus visus est, non rosas tantum, sed & torques aureos loqui, ad eum sermonis dulcedine trahebat & vinciebat auditorem. Hinc Persæ, Plutarcho teste, humanissimos se præbuerunt poculum mellis & lactis plenum propinarunt, tanquam si maximos favores & ipsam propinarent concordiam, quam certè sermonis mel sive affabilitas maximè conseruat. Quod Salomon affirmans: *Favus mellis, ait, composita verba.* Abigail femina sanè prudentissima quantum incendium hoc oris melle restinxit? Ibat David Nabalis domum everfurus cædibus; in viâ occurrit Abigail, eaque orationis suadâ, tamque mellitis precibus placavit militarem animum, ut in vaginam redierit gladius cædè nullâ cruentatus.

IV. Ad mansuetudinem Christianam, seu comitatem exercendam maximorum præceptis & exemplis impellimus. Tarsensis Paulus neophytos Romanos erudiens: *Obsecro vos fratres, inquit, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem.* Rogat, cum potuisset imperare ejuscemodi iussu. Hoc ita Paulus, sed precibus agit, quod Dei spiritus amat facere. Nimirum medicus, uti Chrysolegus loquitur, cum anterior est medicina non imperio agit, sed precibus. Idcirco idem Paulus à falsis Apostolis tanquam vir vilis & sui commodi sectator passimè tractatus, non excauduit, neminem fulminavit, sed mitissimè: *Obsecro vos, inquit, per mansuetudinem & modestiam Christi, qui in facie quædam humilis sum inter vos, absens autem confido in vobis.* Pari modo Ephesios cohortatus: *Obsecro, ait, ego vos victus in Domino, ut dignè ambuletis vocatione, quæ vocati estis.* Vide, inquit Chrysostomus, quam nihil imperiosum, nihil autenticum, sed contrarium ac submissum scribat! Non illud obtrusit: *Ego, qui verba ineffabilia quædavi, sed, Ego victus in Domino, meis vos precibus convenio, & obsecro.* Ita plurima suavissimè juberi possunt precando.

V. Christus ipse hanc affabilitatis, seu comitatis pulcherrimam virtutem, & verbis docuit & exemplis divinis monstravit. Nam velut ludimagister ludum aperiens: *Discite à me, inquit, quia mitis sum, & invenietis requiem animabus vestris;* alioqui vitam omnem inter litigia & turbas acturi. Cum apud superbum Pharisæum Simonem Christus ageret, hospiti suo civiliter deferens, & prius dicendi facultatem postulans: *Simon, ait, habeo tibi aliquid dicere.* Discamus hæc cuivis facillè imitanda. Siracidæ frequens hæc de re præceptum est: *Fili in mansuetudine opera tua persee, & super hominum gloriam diligè.* Subinde Stimulus iræ senties, bilis effervesceat, manus prurient in verbera, vocis fulmen eruptionem molietur: sed tu, si sapias, frange hos æstus, effervescentia verba contine, lenitatem adhibe, & omnium in te amorem trahes. Hæc verà hæc una res summi momenti est. Quantæ ubique lites ac discordiæ caverentur, si suavis verborum lenitas & mansuetudo in promptu foret. Austera & aspera verba tam provocant rixas, quam inflammant & alunt. In omnibus pæne domibus litigia perstreperunt, quia nemo ferè discit benedicere, ac comiter loqui. Tumultuamur passim ac vociferamur, cultros & gladios loquimur, acerbis asperisque dictis nômet mutuo profcindimus, nil mellis ore gerimus. Hinc jurgiorum ac bellorum ubique plurimum, ob penuriam tam pretiosi mellis.

Quo tandem modo Moses ultra sedecim centena millia hominum; rebellem, refractarium, durissimæ cervicis populum gubernare potuisset, nisi hoc otis melle uti voluisset? *Moses vir erat mitissimus super omnes homines, qui morabantur in terrâ.* Hac unâ re ita omnes in sui amorem rapuit, ita omnes sibi devinxit, *Ut pæus eum, inquit Ambrosius, pro mansuetudine diligerent, quam pro factis admirarentur.* Quamvis enim cum Deo constanter loqueretur, homines tamen humili & gratâ appellatiōne affari solebat. Ita Moses monstrâ lacavit verbis, leones & tigrides humanâ disciplinâ imbuit, hoc est, efferos ac pervercaces populi sui mores suo melliloquio cicuravit.

Nam bonitas, eodem Ambrosio teste, si mansuetudine morum adjuvetur, incredibile quantum procedit ad cumulum dilectionis. Rex David, cum Mosè certans mansuetudine, Deum armatis pæne precibus invadit. Memento, Domine, David, & omnis mansuetudinis ejus. Idcirco & Ambrosius regium hoc affabilitatis exemplum ingerens: *proximè citet Rex David, ait, quam mitis & blandus, humilis spiritu, sedu-*

mone 11. in Cant. ante med. mibi pag. 767. Vide & Philonem libro: Quis reum divinarum sit hæc? mibi pag. 376.

Quarta. Ad comitatem præceptis & exemplis impellimus Pauli. Rom. cap. 12. vers. 1.

2. Cor. c. 10. vers. 1.

Ephes. c. 4. vers. 1.

Quinta. Christus nos docuit verbis & exemplis comitatis virtutem. Matth. c. 11. vers. 29. Luc. cap. 7. vers. 40. Eccli. cap. 3. vers. 19.

Moses melle oris sui populum Israël gubernavit. Num. c. 12. vers. 3.

Eccli. c. 4. vers. 2.

Ambr. 10. s. 1. 2. de officiis c. 7. mibi pag. 477. v. 1. Ambrosio loco Rex David, ait, quam mitis & blandus, humilis spiritu, sedu-

etiam Bernardum serv-

Ius corde, facili affatu: fortis in pralio, mansuetus in imperio, patiens in convivio, ferre magis promptus, quam referre injurias: ideo tam chatu erat omnibus, ut juvenis ad regnum etiam invitus peteretur, & resistens cogeretur; senex, ne pralio interesset, à suis rogaretur, quos mallet omnes pro ipso periclitari, quàm illum pro omnibus. Itaque parentes eum filius, filii parentibus preserebant. Tantarum virum est affabilis mansuetudo ad conciliandos animos. Jus ea sibi vendicat in omnes, & in omnia, & modo suavi profus & amabili. Homo mansuetus, suavis est Orpheus, qui lapides movit canendo.

Horatius lib. 3. Carm. odâ 11. inii.

Sexta. Matth. c. 5. vers. 4.

Expositio promissi Christi.

Matth. c. 7. vers. 16.

Gen. cap. 3. vers. 8.

Ps. 36. v. 11.

VI. Promissum Christi est: *Beati Mites, quoniam ipsi possidebunt terram.* Promissum profus admirabile, si eo terra, quam Calcamus, designetur. Nam in hoc Orbe nostro ubique ferè locorum mites ac cedere faciles suis sedibus expelluntur & exagitantur. Quomodo igitur terram possident? Ne desimus questioni, responsione brevissimâ exponimus promissum. 1. Sunt, qui mansuetis ac melliloquis hominibus productionem vitam promitti sperant. 2. Nemo dignior mansuetio possidere terram. 3. Mansuetitatis & solatiis & gaudiis perfunduntur, satietate tam jucundâ vivunt, ac si nescio quot prædiis, ac latifundiis abundarent. 4. Hic sanè agrum, civitatem, ditionem possidet, qui annuos inde census, qui vectigalia, indictiones, tributa, collationes recipit. Terra malis hominibus plena est, mansuetudo verò ab iis omnibus suum vectigal & tributum percipit. Non enim ullum est malum, quod homo mitis non in suum derivet commodum. Ita certè is terram possidet, cui omnia terræ mala tributaria suas deferunt pensiones, sua penitentia vectigalia. Reverà mitis colligit de spinis uvas, & de tribulis sinus. 5. Adamus, etiânum incola paradisi, terrarum dominus fuit; terra utique jam serpentes, viperas, noxias herbas, spinasque aluit, sed non in damnum aut noxam Adami. At ult. jam furti reus agebatur, denuntiatus illi: *Spinis & tribulis germenabit tibi.* Homini miti velut Adamo alteri, nil nocet dum mitis est. Conviciis appetitur, calumniis configitur, injuriis afficitur, variè contemnitur; at ille his spinis ac tribulis non pungitur, non uritur: Terram possidet, cujus est Dominus. Promissum Christi certissimum. **Ps. 36. v. 11.** Prædixit hoc psalter: *Mansueti hereditabunt terram, & delecebuntur in multitudine pacis.*

S. III.

Sed objicias: *Quis semper mella loquatur, & quis semper adeò ad amissum mitis sit?* Multi sunt, qui turbant; & subinde alius cogitationibus paululum asperius loquimur. Quis hæc ipsa in numerato habet, quis ista usquequaque semper ad perpendicularum faciat? Hoc, ô bone, artis est: ideo, huic arti gnaviter studendum est. Ab exemplo rem disce. Agendum mihi est cum homine inhumano, agresti, tetrico, difficili, acerbissimo, immitti, aspero, à quo vix quicquam suavius, mitiusque verbum impetret. Ergo nec ego ab eo rosas & mella expectabo, nempe audiam, quod alii, sed audiam paratus & ad omnem mansuetudinem compositus, dictis illius asperimis ego mollissima rependam; non proritat nec inflammabit me, non asperio rem me faciet, quantumvis ore ferat. Mordacissimum fel ipsius melle meo vincam: ita me Deus auget. Si paribus certare velim, & asperis improbisque dictis, improba, asperaque ejusdem styli reddere, victus, occisus sum.

Rom. cap. 12. vers. 21.

1. Pet. cap. 3. vers. 9.

Hoc, mi Christiane, artis est, *nolle vinci à malo, sed vincere in bono malum:* pro aceto mulsam, murinam, nectar, lene ac dulce vinum reddere: *non reddetes malum pro malo.* Hoc discamus, aut mansuetudinis magistro Christo tanquam indociles discipuli minerval repetamus. E scholâ Christi proscribitur, quisquis mansuetudinem & christianam comitatem discere recusat. Iratus & furens elephas, ut ajunt, ad aspectum agni mitefcit. Aspice &

Comitas est ars cui gnaviter studendum est.

Audi Dominum **JESUM**, mansuetudinis præceptorem mitissimum; & non poteris non mitefcere.

Sed objicias iterum: *Asperum esse, ac irasci nonnunquam necessarium.* Sit ita: *Irascimini, sed nolite peccare.* Psal. 4. Objurgatio durifuscula melle fit temperata. Ita beatus Paulus præcipiens: *Hunc notate, inquit, & ne commiscemini cum illo, ut confundatur, & nolite quasi inimicum existimare, sed mansuetum esse ad omnes, cum modestâ correctionem.* Ergo acetum, si opus instilla, sed cum mellè. Ita, quod veteris est proverbii; *Melle mercus tuas contege.*

Interrogatus Democritus, quâ ratione sanus quis ac valens in annos plurimos producat vitam? Hoc dedit responsum: *Intus melle, foris oleo.* Si valetudo sit conservanda, exercitationem sive oleum corpus, hilaritatem sive mel animus sibi deposcit. Nos idem asserimus: *Intus melle, sed sensu paululum mutato.* Istud mel oris de quo loquimur, à cordis sinceritate promendum. Quod Ambrusius singularissimè requirit: *Hanc affabilitatem, inquit, volumus esse sinceram, ac sobriam sine ullâ adulatione. Quales haberi volumus, tales simus.* Si impoliti, horridi, insuaves, rultici, immites, barbari, oris ferrei haberi nolumus, ergo nec simus. Emmanuelem divinum infantem prædicat Isaias, quòd butyrum & mel comesturus. Sponsam laudans cælestis sponsus: *Mel & lac, inquit, sub lingua tuâ.* Ita olim infantiles recens lustratis melli lac mixtum in os inferebatur. Locupletissimus testis Tertullianus: *Inde suscepti, ait, mellis, & lactis concordiam prægustamus.* Qui ritus commonebat, ad virtutem comitatis & mansuetudinis infantes è cunis erudiendos, ut à teneris unguiculis maturè discerent non acetum & fel, sed rorem lacteam & mel lingua regere. Ajunt sub canum lingua vermiculum, quem Lyttam vocant, abscondi, catulis eximendum maturius, ne rodere assuescant. Quam multi hominum sub lingua caninum vermem hunc ferunt, mordent, rodunt, lacerant, perrodunt omnia, Mores profus canini. O homines! non obrodentes vermes, non asperos sermones, sed promulgidam lacteam, sed mansuetudinem, & suaviloquentiam, gestate lingua, dicta omnia faccator, lesamòque spargite. **D.** Aquinas ita erudiens. *Affabilitas, inquit, specialis virtus est, ad cujus munus officiumque pertinet, dicta omnia alios attingentia ad decori regulam prudenter moderari.*

B

C

VII. Quâ in re Tobias etiam noster, affabilis, suavidicus, mansuetæ comitatis plenus exemplo luculento famulum conductitum compellans ut fratrem: *Azaria frater, inquit, peto ut auscultes verba mea. Objecro te, ut affimas tibi animalia, sive servitia & vadis ad Gabelum.* Ita servi cum dominis, non quòd domini cum servis aut rarò sic loqui assolent. Nihilominus suaviloquens Tobias suo se servò, quem certè nesciebat esse Angelum, tam affabilem se præbuit. Ita Jobus: *Servum meum vocavi, ait, & non respondit mihi, ore proprio deprecabar illum.* Ita Turo-num episcopus Briccium sacerdotem de se pessimè loquentem mitissimè toleravit, nec adduci unquam potuit, ut eum officio moveret. Ejus rei geminam affignans rationem. 1. Meam ego ipse injuriam, inquit, neutiquam ulcisci debeo: est, qui judicet & vindicet; illi vindicta omnis est transcribenda. 2. Christus Judam ferre potuit proditorem suum, cur ego non feram Briccium? Mansueti hereditabunt terram. Sui victor, Orbis possessor est mansuetus.

D

Eam ob causam Paulus hoc Tito summâ curâ commendans: *Admone illos, inquit, non litigiosos esse, sed modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.* Omne genus comitatis, mansuetudinis, affabilitatis vult exhiberi, quidem omnibus tam servis, quàm dominis, tam egenis, quàm opulentis, doctis, indoctis, juvenibus, adultis, sapientibus, & rudibus. Quod & Siracides monet: *Congregationi pauperum affabilem te facito, nempe*

nempe suaviter & comiter loquendo. Suaviloquus homo, nemini non gratus. Vultuosus, asper, austerus, sermonis acidi, oris ferrei homo, nemini non exosus.

Telectrus, quod Plutarchus memorat, fratri suo conquectus: Qui sic, ajebat, mi frater, quod nemo civium mei studiosus bene mihi cupiat. Tibi volunt, ad te voluntatum inclinatio incumbit; quifit? Cui frater: Pace tuã dixerim, ait, Tu homo extra omnem comitatem positus injuriam ferre nescis; ego autem scio. Hinc mei favore imbuti, mihi favent, studentque; utor ego populo sanẽ meo. Terricam morositatem tuam nemo non odit, & horret, & fugit.

Nimirum suaviloquentia mater est benevolentia. Alios tibi cupis benevolos: Sis tu illis suaviloquus, melioris liberalissimẽ sparge, cum omnibus affabilis & humanus: oportet enim mansuetum esse ad omnes. Qui pacem & concordiam in cœnobio, in domo, in conjugio cupit alere, hoc agat, ut & ipse & omnes alii inter se verbis utantur bonis; comiter, placidẽ, suaviter loquantur. Sumptus hic nulli, fructus maximi. Videbit mitis, quod Jobus vaticinatur, torrentes mellis & butyri.

Prolixior fuit hæc dissertatio, sed eo fine, ut lingua omnium discant non acutum, non fel, non acerbitates oris, & insuaves acrimonia, sed lac & mel, sed christianam ac decentem suaviloquentiam omnibus profanare, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Ita Deus jubet, ita Christus docet, ita exigit justitia. Res est maximi momenti. Ita domus, civitates, regna, Orbis universus longẽ rebus gubernari, ita innumeræ litẽs, & discordiæ aut penitus caveri aut multo citius ac facilius poterunt sedari. Oris mel, Orbis tranquillitas. Oportet mansuetum esse ad omnes.

CAPUT IV.

Tobias pudica sobrietatis amantissimus.

TObre taellarius è caelo Raphaël pecuniam à Gabelo non solum recepit, sed & Gabelum ipsum adduxit summo totius domus gaudio, quod & lacrymas insoliti gaudii testes exciavit. Lacrymis effusa in divinas laudes oratio jungebatur. A divinis laudibus itum ad mensam, epulumque sobrium. Nam cum timore Domini nuptiarum convivium exercebant.

Hoc loco proruss necessarium, si ævi nostri mores considerem, de vulgatissimo Ebrietatis vitio differere. Ego hic more meo non colligam, sed seligam; rem summam paucis complectar, omniãque conferam ad compendium. Ab annis jam triginta vinolentiam deterrimum flagitium nec scriptis publicis, nec dictis infecutus sum. Aliqua causillarum erat: Ajebant sædum compotandi morem per Germaniam passim aboleri. Nimirum tunc famuli sobrii sunt & frugi, cum testes adsunt dominorum oculi: his amoris quidlibet audendi animus est. Jamque eò vitiositas invalescit, ut apud quosdam inter minora piacula censeatur vino sepeliri; apud alios virtutis etiam sit, plurimum vini capere & inter plures ultimum fieri ebrium. Hic, mi Lector, rumpendum est silentium; faciet indignatio versum. Sed, ut dixi, agam quam brevissimẽ potero, atque Ebrietatis damna & noxas, unãque causas, cur ea modis omnibus fugienda, summatim edisseram.

§. I.

Ebrietatem Deus severissimẽ prohibuit sub pœnã capitis. Supplicium æternum Temulentiaẽ decretum. Hoc Paulus promulgans: Ebriof, ait, regnum Dei non possidebunt. Hoc editum, hæc unica capitalis sanctio instar mille concionum sit. Ebrietas jacturã cali puniatur, ad æternos ignes ablegantur ebriof. Idcirco Christus tam sollicitẽ monens: Attendite vobis, inquit, ne

forte graventur corda vestra in crapulã & ebrietate. Perinde, si dixisset: Pater meus sobrietatis legem capite sanxit. Attendite; transgressionem legis brevissimam supplicium excipit æternum: Ebriof regnum Dei non possidebunt.

Quærit Ambrosius, cur Deus Israëlis populo, non vinum scaturire jussisset è petrã, quã facilitare ac sumptibus iisdem præstantissimum fudisset necsar, si Deus annuisset. Sed providentissimus Deus non ebrium, sed sobrium sibi populum conservare voluit. Oblato vino ingurgitassent sese, saltitassent, in omne genus nequitiarum degenerassent. In officio contineri non poterant, dum aquam bibebant; vini flamma in omnia eos seclera egisset. Quod Basilus egregiẽ testatus: Ebrietas, inquit, malitie mater, virtutis inimica, justitiam ignorat, prudentiam extinguit.

II. Ebrietas, optimum quod habet homo, rationem adimit, facitque hominem belluam, & belluã retiorum. Nullã pecudes ultra sitim bibunt, cum sitim extinxerunt, à nemine ad bibendum se cogi ferunt. At homo jam satur & ebrius bibit, & seipsum, ut libar, stultissimẽ cogit. Hic quæstio sit, quandõnam in bibendo noxã letalis fiat initium? Ajunt Theolog: Cum nota quis vino se gravari, & esse periculum, ne largius bibendo inebrietur, & tamen bibit, mortiferũ se crimini exponit. Hoc peccati principium etiam si post unam alterãve horam, ebrietatis sequatur complementum.

Deas clamat: Fornicatio & vinum, & ebrietas auferunt cor. Nox & amor, vniũque nihil moderabile suadent.

Tiberius Cæsar Attilio Buta viro pratorio cum is ad inopiam per luxum & temeritiam esset redactus, falsẽ obijciens: Serò, inquit, experrectus es. Excordes vivunt imò non vivunt, sed vitiosẽ dormiunt, aut mortui sunt, qui vino se mergere consueverunt. Ideo vociferatur Joël: Expergiscimini ebrii, & flete, & ululate omnes, qui bibitum vnum in dulcitate, quoniam perit ab ore vestro. Bernardus hic paucis motta complexus: Ebrietas, inquit, ita alienat mentem, ut homo nesciat seipsum. Ebrietas mortale crimen est. Ebrietas ejicit hominem è paradiso, è regno Dei. Ebrietas demergit hominem in infernum. Multi per ebrietatem à demonibus capti sunt, nec est aliud Ebrietas, quam manifestissimus demon.

Vinum & ebrietas auferunt cor, rationem sepelierunt.

§. II.

III. Ebrietatem semper angue pejus & cane oderrunt omnes Numinis amici, omnes imò amantes recti ac honesti. Anna Samuelis mater vinum nunquam bibit, Magdalena & Martha post Christi in caelos reditum vino, ut fertur, omni abstinerunt. Hoc virorum plurimi, quos alibi laudamus, abstinentia laudabili præstiterunt. De seipso Salomon: Cogitavi in corde meo, inquit, abstrahere à vino carnem meam. Quod ille cogitavit facere, hoc tor centeni alii fecerunt, non necessitate, sed virtute omnis vini abstemii. Noverant ubi blandimenta noxia & vim hujus potus. Sed non agitur, ut omne poculum vinarium manibus excutiar, sed ut imtemperantia caveatur, quã licitum vini usum purissimẽ corumpit. Lacedaemonii servos obtulerunt vino, & flagellis admoverunt sub oculis filiorum. His indecoros gestus ab ebriis editos monstrarunt, ut eos tantò facilius ab omni ebrietate absterrent. Laudatissimus Aragonum rex Alphonfus interrogatus, cur adeo ebrietatem & ebrios odisset: Quia scio, ajebat, Furorem & Libidinem Ebrietatis esse filias. Romanus Sapiens Anaxus: Quam turpe, inquit, plus sibi ingerere, quam capiat, & stomachi sui non nosse mensuram! quam multa ebrii faciunt, de quibus sobrii erubescunt. Nihil aliud est ebrietas, quam voluntaria insania. Extende in plures dies illum ebrii habitum, nunquid de furore dubitabis? Nunc quoque non est minor, sed brevior. Alexander Macedo Clitum carissimum sibi ac fidelissimum inter epulas transfudit: & intellecto facinore, mori voluit, certè meruit.

IV. Cr.

Melioris liberalissimẽ sparge, cum omnibus affabilis & humanus: oportet enim mansuetum esse ad omnes. Qui pacem & concordiam in cœnobio, in domo, in conjugio cupit alere, hoc agat, ut & ipse & omnes alii inter se verbis utantur bonis; comiter, placidẽ, suaviter loquantur. Sumptus hic nulli, fructus maximi. Videbit mitis, quod Jobus vaticinatur, torrentes mellis & butyri. Prolixior fuit hæc dissertatio, sed eo fine, ut lingua omnium discant non acutum, non fel, non acerbitates oris, & insuaves acrimonia, sed lac & mel, sed christianam ac decentem suaviloquentiam omnibus profanare, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Ita Deus jubet, ita Christus docet, ita exigit justitia. Res est maximi momenti. Ita domus, civitates, regna, Orbis universus longẽ rebus gubernari, ita innumeræ litẽs, & discordiæ aut penitus caveri aut multo citius ac facilius poterunt sedari. Oris mel, Orbis tranquillitas. Oportet mansuetum esse ad omnes.

Deus Israëlis populo non jussit vinum scaturire è petrã.
Basil. hom. in Ebrietat.
Ebrietas adimit homini rationem.
Quando in bibendo noxã letalis fiat initium?
Osee cap. 4. vers. 11.
Ovid. lib. 1. de Arte.
Joël. cap. 1. vers. 5.
Bernardus de modo bene vivendi cap. 25. milti pag. 1656.
Ebrietas rem oderrunt omnes Numinis amici.
In Pharmaco Pharmaco coru l. 1. c. 3. §. 1. & 2. Eccles. c. 2. vers. 3.
Sen. epist. 83. milti. p. 548.